

TÜRKİYE’DE ORMAN OKULU YAKLAŞIMI İLE İLGİLİ TEZLERİN İNCELENMESİ

Derya SÖNMEZ¹

Geliş: 16.05.2020 / Kabul: 13.08.2020

DOI: 10.29029/busbed.738531

Öz

Bu araştırmanın amacı Türkiye’de orman okulu yaklaşımı üzerine yapılan tezlerin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanında bulunan tezler “orman okulu” anahtar kelimesi olacak şekilde taranmıştır. Türkiye’de orman okulu yaklaşımı üzerine Nisan 2020’ye kadar yapılmış 6 tez çalışmasına ulaşılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Tezlerin incelenmesi sırasında tez çalışmalarının yayımlandığı yıl, yayımlandığı üniversite, çalışma grubu, araştırma grubu, yayımlandığı enstitü ve anabilim dalı, yayın türü, saha araştırmalarının yapıldığı yerler ve araştırma sonuçları inceleme kriteri olarak seçilmiştir. Araştırma sonucuna göre Türkiye’de orman okulu yaklaşımı üzerine yapılan tez çalışmalarının en fazla 2019 yılında yapıldığı, araştırmaların 6 farklı üniversitede yapıldığı, tezlerin araştırma grubunu; okul öncesi öğrencileri, öğretmenleri, velileri ve yöneticileri oluşturduğu tespit edilmiştir. Ayrıca incelenen tez çalışmalarında en fazla nitel araştırma yöntemi kullanıldığı, araştırmaların en fazla sosyal bilimler enstitüsü tarafından yayımlandığı, tez çalışmalarının hepsinin yüksek lisans düzeyinde yayımlandığı, tezlerin araştırma sahasının en fazla İstanbul ili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, Türkiye’de orman okulu yaklaşımı üzerine yapılan tez çalışmalarının sayısal olarak yetersiz olduğu söylenebilir. Bu alanda akademik çalışmalarının sayısının artırılabilmesi için üniversitelerin ilgili bölümlerindeki lisansüstü öğrencilerin ve akademik personellerin araştırmaya yönlendirilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Orman okulu, Orman okulu yaklaşımı, Tez inceleme, Tez tarama.

¹ Bilim Uzmanı/Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, deryasnmzim@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1265-9059>.

INVESTIGATION OF FOREST SCHOOL APPROACH WITH THE REVELANT THESIS IN TURKEY

Abstract

The purpose of this research is to examine the arguments relating to forest school approach in Turkey. For this purpose, theses in the database of the Higher Education Council National Thesis Centre have been searched as the keyword "forest school". Turkey made until the date of April 4, 2020, on the approach to forest school has reached six thesis work. In the research, document review, one of the qualitative research methods, was used. During the study of theses, the year of publication of thesis studies, university, study group, research group, institute and department, publication type, place of field research, and research results were selected as examination criteria. According to the analysis results of the thesis work done on the approach to forest school in Turkey, most was done in 2019, research published by six different universities, preschool the research group of graduate students, teachers, it has been identified as posing parents and administrators. Besides, it was determined that the most qualitative research method was used in the thesis studies examined, the researches were mostly published by the social sciences institute, all the thesis studies were published at the master's level, and the research area of theses was the most in Istanbul province. As a result of the thesis studies on the approach to forest school in Turkey, it said to be numerically insufficient. In order to increase the number of academic studies in this field, it may be recommended to direct postgraduate students and academic staff in the relevant departments of universities.

Keywords: *Forest school, Forest school approach, Thesis review, Thesis scanning.*

Giriş

21. yüzyılda okul dışı/ sınıf dışı eğitim uygulamaları, açık hava eğitim uygulamaları, duvarsız eğitim gibi isimler verilen bilgilerin yaparak yaşayarak temas ile kazanılmasının önemli olduğunu vurgulayan yaklaşımların günümüzdeki gerekliliği daha da belirginleşmiştir (Karadoğan, 2016: 49). Bu yaklaşımların temel amacı çocuklarda var olan potansiyelin ortaya çıkmasını sağlamak ve çocukların kendi potansiyellerinin farkına vararak bunları kullanmalarını sağlamaktır (Şahin, 2016: 126).

Günümüzde şehir merkezlerinde nüfusun artmasıyla birlikte ağaçlı alan, güvenli doğal yapıdaki oyun alanlarına ve ulaşılabilen çocuk sayısında azalmalar ortaya çıkmıştır. Louv (2017: 24) bu olguyu çocuklarda doğa yoksunluğu sendromunun ortaya çıkmasına neden olduğunu savunmaktadır. Louv (2017: 350), “Doğadaki Son Çocuk (Last Child in the Woods)” isimli kitabında, öncelikli olarak, kentsel bölgelerde yaşayan yetişkinlerin ve çocukların bazılarında, zamanlarının büyük çoğunluğunu kapalı ortamlarda geçirmeleri sonucunda, doğal ortamlarda olmada ve doğal varlıklar ile ilişkide temelsiz korkular ve hatta tiksinti hissi geliştirme eğiliminde olduklarını ifade etmektedir. Yapılan araştırmalar, doğa yoksunluğu olan bireylerin, çeşitli sorunlar yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Çünkü şehirleşmenin olduğu alanlarda ağaçlı alan ve güvenli doğal alanlar bulunmamaktadır. Bundan ötürü doğal alanlarda gerçekleştirilmesi planlanan eğitim uygulamalarına yer verilmemektedir (Çabuk, 2019: 7).

Dünya üzerinde yalnızca birkaç ülkenin eğitim sistemlerinde, her çocuğun, günde mutlaka bir veya birkaç saat dışarıda/açık havada zaman geçirmesi zorunluluğu söz konusudur. Bu ülkelerde, bu durum, çocukların “dışarıda/açık havada olma hakkı” olarak görülmektedir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (United Nations Convention on Children’s Rights)’nde de çocukların özgürce açık havada oynamalarının ve yerel doğayı oyun yoluyla keşfetmelerine olanak tanınmasının gerekliliği açıkça belirtilmektedir (Björklid, 2004: 55). Diğer birçok ülkede ise, çocuklar, bu haklarından yararlanamamaktadır. Örneğin; son yıllarda artan sayıda, sınıf dışı öğrenmenin önemini vurgulayan, “Okul Dışarıda Günü” gibi uygulamalar gerçekleştirilmekte ise de, Türkiye’deki ve diğer birçok ülkedeki eğitim sistemlerinde, çocukların gün içinde, belirli sürelerde dışarıda/açık havada olma zorunluluğu söz konusu değildir (Çabuk, 2019: 7). Dünya’da 1950’li yılların sonrasında başlayan çevrede gerçekleştirilen eğitim uygulamaları, Türkiye’de son 2000’li yıllardan sonra önem kazanmıştır. Ortaya çıkan bu alternatif eğitim yaklaşımlardan biri de çocukların doğal ortamda serbest oyun, hareket ve açık hava eğitim uygulamaları aktivitelerini içeren orman okulu eğitim yaklaşımıdır (Maynard, 2007: 320).

Orman okulu yaklaşımı, çocukları iyi bir geleceğe yetiştirmek ve aynı zamanda çocukların akademik gelişimlerini arttırmak için yaratıcı ve sağlam öğrenme ilkelerini benimsemektedir. Açık havada gerçekleştirilen eğitim uygulamaları çocuklara içsel motivasyonu sağlamak, sosyal becerileri geliştirmek, aktif öğrenmede katılım, kontrollü psikolojik denge kurma için fırsatlar vermektedir (Anonim, 2020; Blackwell, 2015: 33). Ayrıca orman okulu yaklaşımı her yaşta çocuğun başarısını arttırmaya katkı sunmaktadır (Taylor ve

Kuo, 2009: 403). Orman okulu yaklaşımında öğrenciler yaparak-yaşayarak öğrenme sayesinde doğal çevre ve yaşam hakkında birçok bilgiye sahip olmakta, yaşitlarıyla iş birliği içerisinde karşılaştıkları sorunları ve zorlukları çözmek için sorumluluk almaktadırlar (Anonim, 2020; Blackwell, 2015: 46). Ayrıca orman okulu uygulamalarına katılan çocukların ormanı bir mekân olarak algıladıkları, orman okulunun çocukların keşif duygusunu geliştirdiği belirlenmiştir (Kahrıman-Pamuk ve Ahi, 2019: 1386).

Orman okulu yaklaşımının başlangıcı 1950’li yıllarda İskandinav ve Avrupa ülkelerinde çalışma ve iş yaşamına başlayan kadınların sayısındaki artışa dayanmaktadır (Anonim, 2020; Stasiuk, 2014; akt. Dilek, 2019: 24). 1950’den günümüze kadar tüm ülkelerde önem kazanmaya başlayan ve Türkiye’de de son yıllarda önemi giderek artan etkili öğrenme yaklaşımlarından biri olarak görülen orman okulu yaklaşımıyla ilgili birçok ülkede farklı çalışmalar yapılmaktadır. Blackwell (2015: 88) orman okulu programlarının çocukların dayanıklılığı, güven ve refah üzerindeki olumlu yöndeki etkilerini tespit etmiştir. Orman okulu yaklaşımının çocukların yaratıcılığını etkileyen dört etken mekân, yetişkin desteği, malzemeler ve çocuk liderliğidir. Bu etkenlerin çocukların yaratıcı özelliklerinin geliştirdiği belirlenmiştir (O'Brien & Murray, 2007: 250). Bir diğer çalışmada Roe ve Aspinall (2011: 211) orman okulu uygulamalarının çocukların sağlıklı bireyler olmaları açısından yararları gözetildiğinde onların öfkelerini dengelemeye yardımcı olduğunu tespit etmiştir.

Türkiye’de ise orman okulu çalışmaları 2018 yılında Mart ayında Mersin ili Tarsus ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı işbirliği ile açılan ilk orman okulu uygulaması örneği olan Tarsus Orman Okulu’dur. Bu okul ormanlık bir alan içerisinde kurulmuş olup ilçedeki okullarda öğrenim gören öğrenciler gönüllü öğretmenler aracılığıyla orman okulu yaklaşımını içeren eğitimler almaktadırlar. Orman okulu faaliyetleri kapsamında kuş ve doğa gözlemi, astronomi, müzik ve resim etkinlikleri yapılabilmesi amacıyla atölyelere yer verilmektedir (MEB, 2018; MEB, 2019; Dilek, 2019).

Türkiye’de daha önceki yıllarda üzerine pek önem verilmemiş olan orman okulu ve orman yaklaşımına yönelik önem, gereklilik, uygulanmasına yönelik farklı örneklerin oluşumunun artırılması ve çocuklar üzerinde sağladığı olumlu etkilerin öğretmen, öğrenci, veli, toplum boyutları ile ele alınarak orman okuluna bakış açısının arttırılması sağlanarak özellikle öğretmen yetiştiren kurumların orman okullarına bu alanda uzman kalifiyeli eleman yetiştirilmesinde üzerine düşen görevleri yerine getirmesi açısından da önem kazanmaktadır. Ayrıca orman okulu yaklaşımı üzerine yapılan lisansüstü tez çalışmalarının bir analizinin

yapılması ilerleyen yıllarda bu konu üzerine araştırma yapacak olan araştırmacılara bir kaynak teşkil etmesi öngörülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tezlerin yayınlandığı yıl, yayınlandığı üniversite, çalışma grubu, kullanılan araştırma yöntemi, yayınlandığı enstitü ve anabilim dalı, yayın türü, saha çalışmalarının yapıldığı yerler ve araştırmaların genel sonuçları olarak sıralanabilecek kriterler açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda 4 Nisan 2020 tarihine kadar Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi bünyesinde bulunan tezler incelenmiştir. İncelenen tez çalışmalarının kapsamı anahtar sözcüklerinde “Orman Okulu” kelimesini içeren tez çalışmaları ile sınırlı tutulmuştur. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda, “Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının genel eğilimleri nedir?” sorusu öncülüğünde aşağıdaki şu alt problemlere cevaplar aranmıştır:

1. Araştırılan tezlerin yıllara göre dağılımları nasıldır?
2. Araştırılan tezlerin üniversitelere göre dağılımları nasıldır?
3. Araştırılan tezlerin çalışma grubuna göre dağılımı nasıldır?
4. Araştırılan tezlerin kullanılan araştırma yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?
5. Araştırılan tezlerin yayınlandığı enstitü ve anabilim dallarına göre dağılımı nasıldır?
6. Araştırılan tezlerin yayın türüne göre dağılımları nasıldır?
7. Araştırılan tezlerin saha çalışmalarının yapıldığı illere dağılımı nasıldır?
8. Araştırılan tezlerin genel sonuçları nelerdir?

2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu, olay ve durumlar ile ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesi sağlar. Doküman incelemesi gözlem ve görüşme yapmadan araştırılan alan ile ilgili pek çok bilgiye ulaşmada kolaylık sağladığı için araştırmacıya zamandan tasarruf ve düşük maliyetli olduğu için avantaj sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:

220). Doküman incelemesi yapılırken verileri inceleme ve düzenleme, kodlama, tema ve kategorilere ayırma, verilerin nasıl sunulacağını belirleme ve bulguları yorumlama üzere izlenmesi gereken bazı aşamalar bulunmaktadır (Baltacı, 2019: 376, Creswell, 2014: 234).

Bu araştırmanın tüm süreçlerinde etik kurallara uygun olarak hareket edilmiştir.

2.1. Verilerin Toplanması

Araştırmada verileri toplamak üzere kapsama dâhil edilen tez çalışmaları, orman okulu yaklaşımı ile ilgili tezlerden oluşmaktadır. Orman okulu yaklaşımı ile ilgili çalışmalara 4 Nisan 2020 tarihinde ulaşılmıştır. Tez çalışmalarının seçimleri yapılırken anahtar kelime olarak orman okulu kavramı kriter olarak belirlenmiştir. YÖK (Yükseköğretim Kurulu) Ulusal Tez Merkezinden PDF uzantılı olarak erişilebilen tezlerin bir listesi oluşturulduktan sonra tezler, bilgisayara kaydedilmiş ve incelenmiştir.

2.2. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analiz edilmesi için betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Belirli bir konu üzerinde yapılan çalışmaların ele alınıp eğilimlerinin ve araştırma sonuçlarının tanımlayıcı bir boyutta değerlendirilmesini içeren sistematik çalışmalara betimsel içerik analiz denilmektedir. Betimsel içerik analizinde temel amaç incelenen araştırmaların eğilimlerinin belirlenmesidir (Çalık ve Sözbilir, 2014). Betimsel içerik analizinde bulgulara ulaşmak için betimsel istatistikler temelinde hareket edilmiştir.

Tez çalışmalarında belirlenen problemlere ilişkin verilerin analizi yedi alt başlık altında yapılmıştır. İncelenen tezlerden elde edilen veriler tablolar aracılığıyla düzenlenmiş ve analiz edilmiştir. Analiz sonucundan elde edilen verilerin betimlenmesi için yüzde (%) ve frekans (f) tablolarından yararlanılmıştır (Sönmez, 2017: 58).

3. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde 2020 yılına kadar Türkiye’de Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Tarama Merkezi veri tabanında orman okulu yaklaşımı ile ilgili bulunan 6 tez çalışmasının incelenmesiyle elde edilen bulgular başlıklar halinde yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular: Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının yıllara göre dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Türkiye’de orman okulu yaklaşımı üzerine yapılan tez çalışmalarının yıllara göre dağılımı

Yıl	Tez Sayısı (f)	Yüzdesi (%)
2018	2	33
2019	3	50
2020	1	17
Toplam	6	100

Tablo 1’e göre Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının %33’ü 2018, %50’si 2019, %17’si 2020 yılında yayınlanmıştır.

3.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular: Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının üniversitelere göre dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Türkiye’de orman okulu yaklaşımı üzerine yapılan tez çalışmalarının üniversitelere göre dağılımı

Üniversite	Tez Sayısı (f)	Yüzdesi (%)
Ankara Yıldırım Beyazıt	1	17
Boğaziçi	1	17
Çanakkale Onsekiz Mart	1	17
Hacettepe	1	17
İstanbul Şehir	1	17
Kastamonu	1	17
Toplam	6	100

Tablo 2’ye göre Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmaları Ankara Yıldırım Beyazıt, Boğaziçi, Çanakkale Onsekiz Mart, Hacettepe, İstanbul Şehir, Kastamonu üniversiteleri tarafından yayınlanmıştır.

3.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular: Tezlerin Çalışma Grubuna Göre Dağılımı

Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının çalışma grubuna göre dağılımı Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Türkiye’de orman okulu yaklaşımı üzerine yapılan tez çalışmalarının çalışma grubuna göre dağılımı

Çalışma Grubu	Tez Sayısı (f)	Yüzdesi (%)
Okul öncesi öğretmenleri, velileri ve yöneticileri	1	17
İsveç orman okulu eğitim programı	1	17
48-60 aylık öğrenciler	1	17
Anaokulu öğrencileri	1	17
60-72 aylık öğrencileri, öğretmenler ve velileri	1	17
3 yaş grubu öğrenci, veli ve öğretmenleri	1	17
Toplam	6	100

Tablo 3’e göre Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının çalışma gruplarını okul öncesi öğrencileri, öğretmenleri ve velileri, anaokulu öğrencileri ve İsveç orman okulu eğitim programı oluşturmuştur.

3.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular: Tezlerin Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı

Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının araştırma yöntemine göre dağılımı Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Türkiye’de orman okulu yaklaşımı üzerine yapılan tez çalışmalarının araştırma yöntemine göre dağılımı

Araştırma Yöntemi	Tez Sayısı (f)	Yüzdesi (%)
Nitel	6	100
Nicel	0	0
Toplam	6	100

Tablo 4’e göre Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının %100’ünde nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

3.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular: Tezlerin Yayımlandığı Enstitü ve Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının yayımlandığı enstitülere göre dağılımı Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Türkiye’de orman okulu yaklaşımı üzerine yapılan tez çalışmalarının yayımlandığı enstitülere göre dağılımı

Enstitü	Tez Sayısı (f)	Yüzdesi (%)
Sosyal Bilimler	3	50
Eğitim Bilimleri	2	33
Sağlık Bilimleri	1	17
Toplam	6	100

Tablo 5’e göre Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının %50’si Sosyal Bilimler, %33’ü Eğitim Bilimleri, %17’si Sağlık Bilimleri enstitüleri tarafından yayımlanmıştır.

Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının yayımlandığı anabilim dallarına göre dağılımı Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Türkiye’de orman okulu yaklaşımı üzerine yapılan tez çalışmalarının yayımlandığı anabilim dallarına göre dağılımı

Anabilim Dalı	Tez Sayısı (f)	Yüzdesi (%)
İlköğretim	2	33
Temel Eğitim	2	33
Çocuk Gelişimi	1	17
Sosyal Bilimler	1	17
Toplam	6	100

Tablo 6’ya göre Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının %33’ü İlköğretim, %33’ü Temel Eğitim, %17’si Çocuk Gelişim, %17’si Sosyal Bilimler anabilim dalları tarafından yayımlanmıştır.

3.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular: Tezlerin Yayın Türüne Göre Dağılımı

Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının yayın türüne göre dağılımı Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Türkiye’de orman okulu yaklaşımı üzerine yapılan tez çalışmalarının yayın türüne göre dağılımı

Tez Türü	Tez Sayısı (f)	Yüzdesi (%)
Yüksek Lisans	6	100
Doktora	0	0
Toplam	6	100

Tablo 7’ye göre Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının 6’sı yüksek lisans düzeyinde yayımlanmıştır.

3.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular: Tezlerin Araştırma Sahalarına Göre Dağılımı

Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının araştırma sahasına göre dağılımı Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Türkiye’de orman okulu yaklaşımı üzerine yapılan tez çalışmalarının araştırma sahaslarına göre dağılımı

Araştırma Sahaları	Tez Sayısı (f)	Yüzdesi (%)
İstanbul	2	33
İstanbul ve İsveç	1	17
Elazığ	1	17
Mersin	1	17
Trabzon	1	17
Toplam	6	100

Tablo 8’e göre Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının saha araştırmaları 2’si İstanbul’da, 1’i İstanbul ve İsveç’te, 1’i Elazığ’da, 1’i Mersin’de, 1’i Trabzon’da yapılmıştır.

3.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular: Tezlerin Genel Sonuçları

Kanat (2020: 95), tez çalışmasında okul öncesi eğitimde alternatif öğrenme yaklaşımlarından olan orman okulu uygulamalarının okul öncesi dönem çocukları üzerindeki etkilerini değerlendirmiştir. Araştırma bulgularına göre orman okulu yaklaşımının okul öncesi çocukların yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, hayal kurma, gözlem yapma, iş birlikçi öğrenme, risk ve sorumluluk alabilme gibi becerilerine olumlu yönde etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Koyuncu (2019: 143), tez çalışmasında alternatif yaklaşım olarak ele alınan ve okul öncesi eğitim kademesinde uygulanan orman okulu programını öğretmen, veli ve yönetici görüşleri açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda veli, yönetici ve öğretmenler açısından orman okulu öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımını uygulaması nedeniyle diğer eğitim kurumlarından farklılaştığı için tercih edilmiştir. Araştırma bulgularına göre çocuklar açısından bütünsel gelişimin önemli olduğunu düşünen bu katılımcılar, orman okulu farkındalığının yüksek olduğu bir kesimi temsil etmekle birlikte kalifiyeli eleman bulma konusunda sıkıntılar yaşandığına dikkat çekmişlerdir.

Paslı (2019: 102), tez çalışmasında İsveç'teki orman okulu uygulamalarını incelemiştir. Araştırma bulgularına göre doğa temelli orman okullarının okul öncesi kademesindeki çocuklar üzerinde olumlu yönlerinin olduğunu tespit edilmiştir. Çocukların doğa bilgileri ve deneyimleri kazandıkları belirlenmiştir.

Dilek (2019: 79), tez çalışmasında uygulanan orman okulu programının okul öncesinde öğrenim gören çocukların gelişimleri üzerine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucuna göre orman okulu uygulamaları çocukların bilişsel, motor, dil, sosyal ve duygusal gelişimlerini, öz bakım becerilerini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Eroğlu (2018: 162), tez çalışmasında İstanbul'da bir anaokulunda uygulanan orman okulu programını incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre Orman Okulu programının çocukların ilgilerinin artmasını ve ebeveynlerin uygulanan bu program ile ilgili olumlu görüşlerinin programın devam etmesine katkı sunmasını, öğretmenlerin de motivasyonlarının artmasını sağlamıştır.

Macun (2018: 222), tez çalışmasında 60-72 aylık çocukların çevreye yönelik görüşlerini orman okulu uygulamaları kapsamında hazırlanan etkinliklere göre incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre uygulanan etkinlikler süresince orman okulu uygulamalarını içeren 19 etkinlik gerçekleştirilmiştir. Uygulamalar sonrasında çocukların su ve kâğıt tüketimi, bitkiler, böcekler ve diğer hayvanlar, çevre kirliliği, geri dönüşüm, yaşam alanı tercihleri ve ulaşım araçları ile ilgili çevre temelli yaklaşımı öne çıkaran görüşleri benimsedikleri belirlenmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Türkiye'de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının incelenmesi eğitim alanında orman okulu ile ilgili yapılan çalışmaları bütüncül bir bakış açısıyla görmeyi sağlar. Ayrıca incelenen tez çalışmalarının analiz edilmesi yeni araştırmacılara, önceki araştırmaların neler olduğu konusunda rehberlik etmektedir. Çünkü, araştırma yapan insanların ilk olarak "literatürde önceki çalışmaların neler olduğu", "hangi konu ve problemler üzerinde yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulacağı" ve "bu ihtiyaçların giderilmesinde izlenecek yolların neler olduğu ve nasıl giderileceği" gibi sorulara cevap aramaları gerekmektedir (Tsai & Wen, 2005; Henson, 2001; akt. Doğru, Gençosman, Ataalkın ve Şeker, 2012: 50).

Türkiye'de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının yayınlandığı yıllar göz önüne alındığında 2018 yılından önce tez çalışması

olmadığı ve son yıllarda artışın olduğu, en fazla tez çalışmasının 2019 yılında yapıldığı, yapılan tez çalışmalarının İstanbul, Ankara gibi büyükşehirlerde yer alan üniversiteler tarafından yayınlandığı belirlenmiştir. İncelenen tezlerin çalışma grubunu okul öncesi öğrencileri, öğretmenleri, velileri, yöneticileri ile anaokulu öğrencileri ve İsveç orman okulu programı oluşturmuştur. Bunun nedeninin orman okulu yaklaşımının daha fazla küçük yaş grubu öğrencilerde uygulanmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarında araştırma yöntemi olarak sadece nitel araştırma yöntemi kullanıldığı nicel ve karma yöntem çalışmalarına yer verilmediği belirlenmiştir. Bu alanda ileriki yıllarda yapılacak tez çalışmalarında farklı araştırma yöntemlerine yer verilmesi gerekebilir. Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının en fazla Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından ve Temel Eğitim ile İlköğretim Anabilim dalları tarafından yayınlandığı tespit edilmiştir. Bu durum Türkiye’de orman okulu yaklaşımının daha fazla okul öncesi ve ilköğretim kademesindeki öğrencilere uygulanmasının bir etkisinin olduğu düşünülebilir.

Türkiye’de son yıllarda gündemde olan orman okulu yaklaşımı ile ilgili yapılan tez çalışmalarının sayısının yeterli olmadığı, doktora düzeyinde yayınlanmış tez çalışmasının olmadığı belirlenmiştir. Bu durum Türkiye’de orman okulu yaklaşımı üzerine doktora düzeyinde tez çalışmalarına yer verilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Orman okulu yaklaşımı konusunun eğitim bilimleri alanında doktora düzeyinde eğitim alan veya alacak olan yükseköğretim öğrencilerine yönelik bir kaynak teşkil edebileceği düşünülmektedir. İncelenen tez çalışmalarında araştırma sahasının İstanbul, Elazığ, Mersin, Trabzon illerinin yanında İsveç’in de bulunması orman okulu yaklaşımının uluslararası konumunun önemli olduğunun bir göstergesidir.

Son yıllarda önemi giderek artan orman okulu yaklaşımının uygulama sahasının artırılması gerekmektedir. Orman alanları ve ağaçlık alanlar açısından zengin olan Türkiye’de yeni eğitim ortamlarının bu yönde düzenlenmesinin ve orman okulu uygulamasına yönelik faaliyetlerin planlanmasının önemli olduğu ortadadır. Bu alanda uygulayıcı olarak görev alacak olan öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinin gerekliliği de ortaya çıkmıştır. Nitekim Koyuncu (2019: 145) çalışmasında orman okullarına kalifiyeli eleman bulma konusunda sıkıntı yaşandığını belirtmiştir. Bu doğrultuda özellikle öğretmen yetiştiren kurumların bu alandaki sorunların çözümüne yönelik tedbirler alması beklenmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK), 2018-2019 akademik yılı itibarıyla geçerli olmak üzere, 25 öğretmen

yetiştirme lisans programında güncelleme gerçekleştirmiş ve “Erken Çocukluk Dönemi Çevre Eğitimi” isimli yeni bir dersi, Okul Öncesi Öğretmenliği lisans programında zorunlu dersler arasına yerleştirilmiştir. “Çevre Eğitimi” isimli ders, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Biyoloji Öğretmenliği lisans programlarında, “Çevre Sorunları” isimli ders, Coğrafya Öğretmenliği lisans programında zorunlu dersler arasında yerini almıştır (YÖK, 2018). Bu bağlamda öğretmen yetiştirme lisans programlarında yer alan Çevre Eğitimi ve çevre eğitimi ile ilgili derslerin ders öğretim programlarına orman okulu yaklaşımını içeren içeriklerin eklenmesi önerilebilir. Böylece orman okulu eğitimi sunan okulların kalifiyeli eleman sorununun ortadan kalkacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda öğretmen adayları için farklı bir eğitim ortamında çalışma imkânı ve deneyimi sunacağı şüphesiz ortadadır.

Üniversitelerin öğretmen yetiştiren programlarında orman okulu yaklaşımı üzerine akademik çalışmaların yapılması için lisansüstü öğrenciler ve akademik personeller desteklenerek bu alanda yapılan akademik çalışmaların sayısının ve niteliğinin artırılması gereklidir. Özellikle ilgili fakülte ve enstitüler ile sivil toplum kuruluşlarının (Tema, Çekud gibi) iş birliği içerisinde olmasının da gerekli olduğu düşünülebilir. Çevre ve ekoloji temelli doğa eğitim programlarının orman okulu uygulamalarına entegre edilerek farklı kurum ve sivil toplum kuruluşları ile farklı yaş gruplarına yönelik uygulama sahalarının ve alanlarının yaygınlaştırılması önerilebilir.

Orman okulları doğal ortamda bulunan çocukların öğrenmeyi öğrenme süreçlerinde kendilerine güven duymalarına, doğal ortamda bulunan problemleri iş birliği içerisinde iletişim becerilerini de kullanarak problemleri çözmelerine, öğrenmede aktif olarak rol almalarına olanak sağlamaktadır. Tüm bu beceriler 21. yüzyıl becerilerinin orman okulları vasıtasıyla da geliştirilebileceğini göstermektedir. 2023 eğitim vizyonu kapsamında okullarda öğrenciler için 21. yüzyıl becerileri kazanımları ile beceri atölyelerini işe koşan Milli Eğitim Bakanlığının orman okulu yaklaşımını da önemsemesi ve yaygınlaştırması beklenmektedir.

Sonuç olarak Türkiye’de orman okulu yaklaşımı üzerine yapılan tez çalışmalarının sayısal olarak yetersiz olduğu söylenebilir. Bu alanda akademik çalışmaların sayısının artırılabilmesi için üniversitelerin ilgili bölümlerindeki lisansüstü öğrencilerin ve akademik personellerin yönlendirilmesi önerilebilir. İncelenen tez araştırmaların sonucunda orman okulu yaklaşımının önemine dikkat çekildiği ve orman okulu uygulamalarının geleneksel okul ortamlarının yeniden

tasarlanmasını sağlayabileceği, tüm bu süreçlerin araştırılmasının gelecek eğitim anlayışı için önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- ANONİM, (2020), *Orman okulları*, www.dogadakiokul.com, (Erişim Tarihi: 10. 04. 2020).
- BALTACI, Ali, (2019), “Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?”, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- BLACKWELL, Sarah, (2015), *The archimedes forest schools model*. Archimedes Earth Press.
- BJÖRKLID, Pia, (2004), “Children’s independent mobility and relationship with open space-studies of 12-year-olds’ outdoor environment in different residential areas”, *Revista Psihologie Aplicta*, 3, 52-63.
- CRESWELL, John W., (2014), *Research design, qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. United States of America: SAGE Publications.
- ÇABUK, Burcu, (2019), “Çevre eğitimi”, (Ed.: Deniz Kahrıman-Pamuk), *Erken çocukluk döneminde çevre eğitimi ve sürdürülebilirlik* içinde, s. 1-38, Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÇALIK, Muammer ve SÖZBİLİR, Mustafa, (2014), “İçerik analizinin parametreleri”, *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- DİLEK, Ömer, (2019), *Orman okulu uygulamalarının çocukların gelişimine yönelik katkısının değerlendirilmesi*. Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Kastamonu.
- DOĞRU, Mustafa, GENÇOSMAN, Tuna, ATAALKIN, Ayşe Nur ve ŞEKER, Fatih, (2012), “Fen bilimleri eğitiminde çalışılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin analizi”, *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 9(1), 49-64.
- EROĞLU, Sümeyra Büşra, (2018), *İstanbul’da bir devlet Anaokulu’ndaki orman okulu programının incelenmesi*, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, İstanbul.
- KAHRİMAN-PAMUK, “Deniz ve AHİ, Berat, (2019), Orman okuluna devam eden çocukların okul kavramına yönelik fenomenolojik bir araştırma”, *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 1386-1407.

- KANAT, Tuğçe, (2020), *Orman okulu uygulamalarının okul öncesi dönem çocukları üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Çanakkale.
- KARADOĞAN, Sabri, (2016), “Eğitimde sınıf-okul dışı öğrenme uygulamaları ve yaşanan sorunlar”, (Ed.: Recep Aksu), *Türkiye’de Eğitim Sorunlarına Yönelik Akademik Değerlendirmeler ve Çözüm Önerileri-1*, s. 47-84, Ankara: Maya Akademi Yayıncılık.
- KOYUNCU, Merve, (2019), *Okul öncesi eğitimde alternatif yaklaşım: Orman okullarında öğretmen, veli ve yönetici görüşlerinin incelenmesi*, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Ankara.
- LOUV, Richard, (2017), *Doğadaki son çocuk: Çocuklarımızdaki doğa yoksunluğu ve doğanın sağaltıcı gücü*, (Çev.: Ceyhan Temürcü), Ankara: Tübitak Yayınları.
- MACUN, Ahmet, (2018), *60-72 aylık çocukların ekolojik görüşlerinin okullarda orman programı kapsamında hazırlanan etkinliklere göre incelenmesi*, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Ankara.
- MAYNARD, Trisha, (2007). Forest schools in great britain: an initial exploration, *Contemporary Issues in Early Childhood*, 8(4), 320-331.
- MEB. (2018), *Bilim ışığında, Türkiye’nin en kapsamlı Orman Okulu*, www.tarsus.meb.gov.tr, (Erişim Tarihi: 10. 01. 2020).
- MEB. (2019), *Orman Okulu Projesi*, www.tarsus.meb.gov.tr, (Erişim Tarihi: 10. 01. 2020).
- O’BRIEN, Liz ve MURRAY, Richard, (2007), Forest school and its impacts on young children: Case studies in Britain. *Urban Forestry & Urban Greening*, 6(4), 249-265.
- PASLI, Ayşe Merve, (2019), *Doğal çevre, kent ve çocuk ilişkisini yeniden kurmak İskandinavya’da doğa temelli eğitim ve İsveç orman okulu örneği*, İstanbul Şehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, İstanbul.

- ROE, Jenny ve ASPİNALL, Peter, (2011), The restorative outcomes of forest school and conventional school in young people with good and poor behaviour, *Urban Forestry & Urban Greening*, 10(3), 205-212.
- SÖNMEZ, Derya, (2017), Eğitim ve öğretim alanındaki çevre etiği tez çalışmalarının incelenmesi, *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 55-66.
- ŞAHİN, Derya, (2016), “Erken çocukluk dönemine yönelik temel eğitim programları ve yaklaşımlar”, (Ed.: İbrahim H. Diken), *Erken Çocukluk Eğitimi*, s. 94-132, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- TAYLOR, Andrea Faber ve KUO, Frances E., (2009), Children with attention deficits concentrate better after walk in the park. *Sage Journals*, 12(5), 402-409.
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan. (2013), *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- YÜKSEKÖĞRETİM KURULU (YÖK). (2018), *Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*, <http://www.yok.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 10. 01. 2020).